

Apare de trei ori în septimana: mercuri-a
vineri-a și duminică; în septimanele cu
sărbători înse numai de două ori.

Pretiu pentru monarhia:

pe unu anu . . . 10 fl. — cr. v. a;
„ diumetate de anu 5 „ „ „ „

„ unu patrariu . . . 2 „ 50 „ „ „

Pentru Romania și strainetate:

pe anu 30 franci;

„ diumetate de anu . . . 15 „

ALBINA

Enumeratiuni se facu la și prin două
correspondenti ai nostri, la toate postele, și
de a dreptu la Redactiune, Stationsgasse
Nr. 1. unde sunt a se adresă toate câte
privescu foia. Cele nefrancate nu se pri-
mescu, cele anonime nu se publica.

Pentru anuncie și alte comunicatiuni de
caracteru privat, se raspunde câte 6 cr. de
linie; repetirile se facu cu pretiu scadutu.
Tassea craviale de 30 cr. v. a. pentru
o data, se anticipa.

Invitare de prenumeratiune la „Albina“

pre perioadele anului 1876,

cu pretiurile și conditiunile, ce se vedu în frun-
tea foii.

Scaunulu cu juratii din Budapesta,

in procesulu de pressa alu guvernului,
resp. alu procurorului publicu regiu, intru
aperearea de onóre a d-lui *Georgiu Ivacicovicu*,
supremu comite — (dóra dejă numai fostu!)
alu Carasiului, in contra lui *V. Babesiu* ca
Redactore respundiatoriu alu Albinei, pentru
calumnia, comisa prin publicarea unei co-
respundintie, cu datulu de 2 maiu n. din *Te-
mesiora* in nrulu 31 alu Albinei din 25 aprilu
v. 1874 unde s'a luat notitia despre vócea
comuna ce se respandia, cumca numitulu
supremu-comite in *Ciacova*, in localitate
publica, in audiulu mai multora, in modu gro-
solanu și nu fora causa, a fost atacatu de dlu
maioru *Const. Stancovicu* și numitu „*omu bla-
stematu, hotiu și lotru de tíera*,” și densulu ast-
felu insultátu a luat'o la sanetós'a, fora sè se
curetie de acésta péta urita prin cererea de
satisfactiune, o portare, pentru carea opiniunea
publica s'a scandalisatu, ér Romaniloru, pre
cátu dlu *G. Ivacicovicu* trece de romanu, tre-
bue sè li fie rusine de astfelu de domnu mare
din sinulu loru. — in acestu procesu, prin ce-
rele nalt'a stepanire și illustrissimulu func-
tionariu alu ei credea si voiá a spalá péta
cea grósa de pre caracterulu illustrissimulu,
prin condamnarea celui ce a strigatu și staruitu,
cà atare péta nu se póte ascunde, ci — in ori-
ce modu trebue spalata! — prin condamnarea
lui *Babesiu*, dupa ș-lu 11 alu legii ung. de
pressa de la 1847/8, (la inchisóre de unu anu
de dile și la glóba in bani de 600 fl!) — in
acestu procesu, joi'a trecuta in 5/17 fauru,
dupa desbatere infocata de 3 óre — a respunsu
la tóte trei întrebările ce i s'a pusu, cu maio-
ritate de 7 voturi contra 5:

nu, — nu, — nu!

1. *Articulu publicatu in „Albina“ asupra
d-lui Georgiu Ivacicovicu — nu cuprinde
calumnia.*

2. *Babesiu nu este autorulu a ce-
lui articlu.*

3. *Babesiu nu este vinovatu!*

Pe temeiulu acestui veredictu alu jura-
tiloru, naltulu tribunalu regiu alu capitalei
Budapesta pronuncia sententi'a de achitare a
acusatului și de condamnare a acuatoriului la
solvirea speselor de 86 fl.

Cea-ce dlu Gioca de la Carasiu, dupa
svatulu, séu dóra la comand'a conducetoriloru
sei, amici și patroni, de aprópe duoi ani a cau-
tatu in ruptulu capului, și de ce noi — prin
multa truda și bunavointia ne-am adoperatu
a-lu feri, — nu pentru persón'a sa, ci pentru
numele ce pórtá si pre carele la duoi unchi ai
sei am avutu ocaziune a-lu stimá și respectá
fórté multu, — elu in fine a gasitu!

S'a blamatu de s'a facutu nemoritoriu!

Firesce cà si naltulu guvern, prin ze-
lulu sen d'a sustiené pre acésta unélta blamata
a sa, și prin tendinti'a d'a face sè se pedepséa
unu nevinovatu pentru celu blamatu, a sufe-
ritu rusine. Ce sè-i facemu noi, déca densulu
atátu de usioru intrá in lupta pentru o astfelu
de causa murdara și persóna slaba!

La pertractare a assistatu publicu cátu
a potutu cuprinde sa'la mare, și intr' acést'a —

se întielege — „nati'a“ întrega; apoi si asta
data, cei de la potere, aátu din votulu jura-
tiloru, cátu și din tienutá séu manifestatiunile
publicului, s'au potutu convinge, cà — tóta
trud'a d'a dresá consciinti'a multimei dupa
propriulu cugetu séu cupritiu alu unui-a séu
altui'a poternicu, este in vanu! Cetatienimea ca
parte a poporului celui mare, sente si déca
n'ar pricepe, mai multude cátu domni, cà —
fora credinti'a in Dumediú, fora omenia și
dreptate, societatea civiá nu póte sustá si pro-
sperá!

*Invetiati domniloru, invétia si tu scio-
pule de minte, anima si cugetu Gioco — de la
poporu! —*

Apoi foile — tóte, asta data luara no-
titia despre adeverat'a sare a lucrului, prin ce
blamagiulu se constatu cu atátu mai ecla-
tante.

Despre momentele pertractării — in
nrulu venitoriu. —

Spre lamurire.

In nrulu 11 alu acestei foi publica-
ramu sub titulu de: *Martiriulu bi-
sericeu*, o scurtu îndegutare la essem-
plulu luptei Episcopu romano-catolicu
din Germania, in martiriulu in contra mesurorulu și chiar a legi-
loru ce se adusera, la staruinti'a principelui
Bismark, intru reducerea autonomiei
bisericeu catolice, și acolo provocaramu
pre naltii nostri demnitari bisericesci, cà
sè se destepete, sè se impreune
și sè incépa si ei lupt'a „pentru
drepturile poporului impilatu.“

Firesce, remanendu articulu nostru
in cadrulu generalitatei, nu s'a potutu re-
spicá și precisá cu de amenuntulu inten-
tiunea lui, și asiá nu ne mirámu, cà cu-
prinsulu aceluia a fost dóra peste totu
reu priceputu și astu-feliu splicatu, cà
noi am dorí, ca parintii Eppi și Archi-
episcopi ai nostri, intocmai casi epi-
scopatulu catolicu din Germa-
nia, sè incépa lupta directa, prin pastorali
și predice, in contra politiceu, unoru mesur
și legi ale stepanirei de astadi a tierii, pre
cátu acelea ni se facu dóra sentite ca ape-
sátorie și dusmanóse.

Nu, nu pana acolo am mersu noi cu
provocarea nóstra, candu am scrisu: cà

„Ni-ar placé, ne-ar incantá, ne-ar
cucerí pan' la adoratiune animele, déca
Episcopii și Archiepiscopii nostri nationali
astadi, — candu natiunea ni este amaru
impilata și cercetata, candu chiar dreptu-
rile ei, càscigate prin lege, oblu se ataca cu
cutesare órba, densii — in locu sè se
plece și acomode si jóce pre cei multiumiti
și fericiti, — facia de poterea bruta s'ar
intrepune și resp. s'ar opune.“

Intielesulu acestoru cuvinte, acestei
conduite — ce noi am dorí a vedé la capii

bisericesci ai nostri, de multe ori lam
lamuritu, atátu in colónele acestei foi,
cátu si ocaasionalmente naintea ace-
lora cu vóce viua, — nu póte sè fie altulu, de
cátu: ca Pré Santiele loru, facia
de tendinti'a de a ni restringe și
reduce desvoltarea nationale
cu ori-ce pretiu, sè recunósca
intetitóri'a necesitate de a se
apropiá și constitui între sine
in solidaritate, și d'a representá
atátu guvernioru, precum —
necesarmete chiar si MSale,
cà acea tendintia nu este in-
dreptatita, cà ea nu este nici
folositoria Tronului și patriei,
cà ea amaresce și instraina, ér
capiloru bisericiceu face grea séu
chiar neposibile implinirea de-
torintiei loru facia de stepa-
nire; — astfelu dovedindu-se densii prin
sinceritate leiali, in locu sè apara lasi
prin nepasare séu și amere órba intru tóte,
pre cum acést'a s'a observatu la mai
multi.

„Intrepunerea“ dupa noi ar fi:
luminarea celoru de susu asu-
pra retacirii și nedreptátiiloru
și a periceliloru, urmatórie d'aci pen-
tru toti.

„Opunerea“ dupa noi ar fi:
denegarea ori-cărui spriginu
pre acésta cale, și desteptarea
opiniunei publice, prin luminare
asupra pericelului și pentru ape-
rarea prin tóte medilócele le-
gali a drepturiloru și intereselu-
loru nóstre amenintiate.

Drepturile și intereselu nó-
stre nationali noi tóte le tienemu de
statatorie sub scutul bisericiceu nóstre
nationali, a càrei cea mai santa chiamare
este, d'a provedé de desvoltarea și prospe-
rarea „vremelnica“ și „veci-
nica“ a crestiniloru.

Nici cà avem noi astadi, in Austro-
Ungaria, altu terenu și altu organu,
atátu de chiamatu și indreptatitu spre
acést'a, casi biseric'a, intru care se con-
centra întrega viéti'a nostra publica, și
pentru a càrei emancipare și assecurare
atátu de multu ne-am luptatu și atátu de
multu am sacrificatu.

Acést'a este, a fost, și remane con-
victiunea nóstra in acésta privintia.

Cátu de altfelu in sa a fost cuprinsa
vócea nóstra, in acésta privintia redicata
in nrulu 11, chiar de barbati pré aprópe
atinsi in causa, ni face martaria urmató-
riele reflessiuni ce ni se tramisera in acé-
sta cestiune de càtra un'a dintre cele mai
de frunte persóne bisericesci ale nóstre,

un'a noastră multu slimata. Le publicăm în întrege aceste reflessiuni pré bucurosu, cu atâtu mai vertosu, căci avemu prevederea, că în curintele de astadi alu politici domniloru de la putere la noi, pré curendu asupra acestui obiectu vom sè avemu multe de delibératu si atunci aceste reflessiuni au sè ni faca servitiu, sè ni complete die discussiunea.

Reflessiunile 'amintite suna :

De Redactore! Candu în nrulu 11 alu stimatei Albine, fecerati asemenare între Episcopii nostri si între *Ledochowsky*, ati trecut cu vederea — câte, si ce felii essentiali momente alteredia de totu acea asemenare; dóra că n'ati avutu în vedere, cumca în statulu nostru pana acuma nu s'au adusu legi, restringetorie drepturiloru noastre bisericesci, precum s'au adusu atari în Prussia facia de biseric'a romano-catolica.

Statulu nostru, ori câtu s'ar aretá elu în alte privintie contrariu nationalitatéi noastre, dar în biseric'a inca nici de subventiunea ce ni-o întinde spre sustienerea autonomiei nostre — nu s'a atinsu. De unde se vede, că în biseric'a noastră nici cauza, nici lipsa n'a fost de opunere din partea episcopiloru nostri, cu atâtu mai pucinu de martiragiu.

De altminte bine cumpenindu lucru, dóra chiar d'ar essiste atare cauza si lipsa, eu unulu tare me indoiescu, că la noi ar fi possibile si utile atare opozitiune si martiragiu din partea bisericii noastre, casi în Germania, prin episcopatul romano-catolicu.

Căci dupa mine, referintiele sunt cu totul diferite. La spatele episcopiloru nostri nu stá — casi la ale lui *Ledochowsky* — o lume mare, în tota privint'a poternica. Cine se ingrigesce de noi si de biseric'a noastră, si cine ni-ar dá nóa în atare lupta spriginulu seu morale si materiale — între imprejurările de astadi? Chiar dupa discussiunile, ce adese ori am cetitu în „Albina“, credu a fi îndreptatitu a eschiamá astfelu. Si asiá mi-veti permite a Vi observá, că o lupta si unu martiragiu á la *Ledochowsky*, astadi la noi ar fi unu lucru reu combinatu si de buna-séma mai multu spre dauna, de câtu spre câscigu pentru biseric'a noastră.

En socotiti numai, — ca sè nu amintescu aitele, — cum buna óra, contrarii partitei nationali la noi striga în gur'a mare, că *lupt'a pré espusa, opozitiunea pré apriga a capiloru partitei nationali, a provocatu reactiunea de susu in caus'a nationale* si ne-a adusu acolo unde suntemu cu acésta cauza. Cei-ce striga asiá, vorbescu — cum credu eu — o absurditate, unu mare ne-a-deveru, luandu consecint'a directa; dar vorb'a nu este fora temeiu prin logic'a consecintieloru ulterioari. Adeca: *prin lupt'a si opozitiunea apriga a resolutiloru capi, slabilitiunea massei celei mari a esitulu lumina si apoi numai atât'a a trebuitu domniloru!*

Ei: óre ar fi bine sè încercámu totu asemenea si în biseric'a? — Eu n'asi luá respunderea pre mine, pentru atare svatu.

Sun de parte d'a vré sè pledezu pentru trandavi'a capiloru bisericesci, si o buna întielegere, tocmai o solidaritate între ei spre scopurile causeloru bisericesci, déca s'ar poté, între ori-ce imprejurári ar fi folositoria, si de buna séma ar marí ved'ia si ar poténtia încrederea capiloru nostri bisericesci: pentru o lupta politica-nationale apriga, în contra guvernului, timpulu de astadi ar fi fórté reu alesu.

Vi recomandú aceste observatiuni fugitive celei mai serióse atentii, pentru ca cestiunea sè se lamuresca si publiculu nostru celu mare sè nu nutrésca așteptári si resp. banuele neîndreptatite facia de mai marii bisericeiloru noastre.

Alu Dvóstre pururia stimatoriu —

Budapesta, în 19 februaríu n. 1876.

Din Viena si dn Praga, o multim: de depesie telegrafice ssite pona aséra la 9 óre, ni aducu la conosciinta, cumca în urmarea topirii pré rapedi dedóue dile a ometului celui multu, în Viena s'ideparte în susu de ea *Dunarea*, ér în *Paga Moldava* au esitu peste tiernuri si au inundatu mari partí ale unei si celeialalte capitali si cá periculu din minutu în minutu crsche.

La noi în Budapesta inca incepe a cresce rapede *Dunarea*, dar d' periclu pon' în momentu suntemu feriti, partepentru cá ap'a afla în Austri'a pedece în giiati'a cea mare, parte pentru cá dilele treute aici scadiuse ap'a tare, în cátu acuma nunai o crescere fórté strardenaria ne-ar poté iduce stricatiune.

Despre caus'a orientale, respective despre efectulu seu succesulu Notei d-lui *Andrássy* si a întervenirii celoralte poteri mari, cele ce se audu si cetescu por' acú prin foi nemicu nu sunt mai pucinu, le cátu liniscitorie, ba ele parte mare sunt calificate d'a produce ingrigiri si temeri în tóte partile, mai vertosu în noi, „austro-magiani“ d-lui *Andrássy*!

Sultanulu, ce e dreptu, iute a dechiaratu cá primesce propunerile Austro-Magiariei, dar apoi s'a aretatu cá le-a primitu cu unu *carligu*, adeca „in principiu!“

În conditiunea principale, adeca în aceea ca venitele dáriloru directe din *Bosnia* si *Herzegovina* sè se întrebuintiedie pentru îmbunetátiri în acele provincie, Sultanulu a facutu feliu de feliu de esceptiuni si respective clausule, adeca p'edata a inceputu a încercá cu mintiun'a.

Insurgentii d'alta parte inse nu credu si nu se incredu nici Sultanului, nici Ministriloru si Pasiloru sei, cari de atâtea ori, ba totu de un'a ii-a mintitu si au mintitu si p'calitu chiar lumea, totu ómenii slabi si de *nemic'a în lume*, cá s'au atinsu la putere!

Acum dlu c. *Andrássy* se afla în fatalele *impasu*, pre carele si noi si multi altii nepreocupati de orbia poterii, din capulu locului Pam predisu, si ce e mai fatele, este cá nimenea nu vré sè mérga mai de parte cu elu mana în mana. Prusso-Germania dice, cá pre ea propriamente caus'a n'ó atinge mai de aprópe; *Russia* lucra pre sub mana chiar în contra, ér diaristic'a ei si-bate jocu de Not'a *Marelui Unguru* din fruntea diplomatiei Vienese, pre candu ca de încoronare a opului, o fóia turcesca din Constantinopole, dupa „*Politik*“ de ieri, dá dlui *Andrássy* svatulu: *sè aibe bunetate a incepe cu reformele seu îmbunetátire sale la sine acasa, unde intr' adeveru este mare trebuintia de ele!*

Vedeti, ce batjocura suferu ómenii apesáriloru, candu se punu se dogenésca pre altii pentru apesári!

Si acuma d-lu *Andrássy*, intru fortiarea causei, s'a pusu a ordená cea mai aspra închidere a granitieloru Bosniei si Herzegovinei, si a amenintia cá de nu se voru domoli rescolatii si supune Turcului, apoi Austro-Magaria va alungá de pre teritoriulu seu pre diecile de mii de refugiti, batrani, femei si copii, adeca ii va dá *cucitului* si furciloru paganului de turcu!

Atát'a ar mai trebui, pentru ca d-lu *Andrássy* si stepanirea dualistica a Monarchiei noastre sè se faca *memoritória!*

De aceea din cercuri secrete mai nalte se suna, cá cu fiasculu d lui *Andrássy* în Oriente — i-a batutu ór'a stepanirii si lui si camaradiloru sei din Budapesta!

De la Diet'a Ungariei

Cas'a de diosu, mercuri-a trecuta desbatu si primi cu majoritate proiectulu de lege alu guvernului, pentru eternisarea memoriei si meriteloru lui *Franciscu Deák*, prin inarticulare.

Opozitiunea stangei, espresa printr'o cu-

ventare escelente a dlui *Ern. Simonyi* si printr'unu proiectu de resolutiune, o apretiuimu sub alta rubrica specialmente. Atár'a totusi nu potemu a nu atinge la acestu locu, cumca judecat'a opozitiunei democratece magiare asupra fapteloru si meriteloru lui *Deák* este multu mai aspra decâtu aceea pre care am desfasurat'ó noi în sirulu articiloru ce publicaramu din incidentele mortii si pompeí funebrale a marelui barbatu. Anume, opozitiunea magiara atribue tóte snintele, abuserile, escesele ómeniloru, redicatu de *Deák* la putere, slabilitiune si resp. tolerantieí acestui-a, si-lu face prin urmare respnsabile pentru ele, cea-ce noi, din alu nostru punctu de vedere, peste totu n'am fost în stare a sustiené. —

Cas'a de susu a magnatiloru, joi-a trecuta desbatu si primi cu majoritate *Conventiunea comerciale si vamale cu Romania*, nu fora opozitiune apriga dintr'ó parte pré insemnata, cu ilustrulu veteranu matadoru c. *Ioanu Cziráky* în frunte. Si la acésta ocaziune se întonara cu multa energia marile pericle ce se paru, cá ar amenintia partile Ungariei, anume de o parte concurentia producteloru romanesci, si de alta parte bagatelulu câscigului pentru Ungaria prin inlesnirea importárii de fabricate în Romania!

Acum acésta conventiune în statulu Ungariei, în partea monarchiei noastre de dincóci de *Laita* fiindu primita fora vr'ó reserva si asiá dicendu fiindu *lege*, întrebarea se nasce, cá óre pre d'ó parte agitatieuna ce mereu se continua din colo de *Laita*, în partile Austriace ale monarchiei dualistice si anume în Viena, — pre de alta parte machiavelistic'a reserva a dlui *Herbst*, incuviintata de guvernulu austriacu, acea reserva, dupa care prin acésta conventiune nu s'ar atinge si alterá de feliu drepturile comerciale ale Austriei, câscigate prin tractatele mai vechi cu Turcia si pentru teritoriulu Romaniei, (— o reserva ce dejá deveni obiectulu unei interpelatiuni în Camer'a Romaniei si carea de tota lumea nepreocupata se splica focmai precum o splicaramu noi în nrulu 11,) — ce insemnetate si resp. ce consecintia pote sè mai aiba?

Pare-ni-se, cá déca acea reserva se va sustiené, apoi ea d'ó parte, în punctulu acestei conventiuni va sparge solidaritatea între statulu *Cis-* si *Translaitanu*, si d'alta parte va dovedí reu'a credintia a Austriei facia de Romania; ér mai incolo va constringe pre Romania, sè-si închida barierele pentru comerinculu industriei Cislaitane, mácar prin tarifa. —

Vocea opusetiunii magiare

contra eternisárii memoriei lui *Franciscu Deák* prin inarticulare meriteloru acestui-a în cartea de legi.

Actulu ce implini majoritatea Camerei deputatiloru magiari în diu'a de 16 faurariu n. a. e. va trebui sè forme die unu momentu de mare insemnetate inaintea judeciului universale alu istoriei, căci elu este nu numai strardenariu, ci chiar unicu în feliuulu seu în istoria parlamenteloru. Este acésta diu'a, în carea stepanirea magiara a aplicatu masin'a sa votatoria, pentru a eternisá prin o lege speciale, acuma de locu, fora critic'a istoriei, meritele defunctului *Franciscu Deák*: ér opusetiunea de statu a magiariloru a redicatu prin *Ernestu Simonyi* protestu contra votárii unei atari judecáti prin contempurani, prin amici si clienti personali, contra essecutárii unui dreptu, ce este alu venitorimeí.

Proieptulu regimului s'a prezentatu în Camer'a legiuitoria fora nici o motivare: noi reflectámu deci pe cetitorii nostri simplumente la testulu vorbale alu acestui proiectu, publicatu în nrulu 11 alu foiei nostre.

Opusetiunea inse se vedúu necesitata a si motivá *contra-proieptulu* prin analisarea întregei activitati a decedatului *Franciscu*

Deák; noi venim deci a espune aci judecătii publicului nostru unu estrasu essentiale si fidele din vorbirea lui E. Simonyi, carea precum din partea majorității provocă indignatiune, asiă fu aplausa din partea minorității.

Eca trasurele essentiali din acelu discursu:

E forte grea pusețiunea mea, candu in numele meu si a consocilor mei in principie trebue mai antaiu să dechiaru, că nu primim proieptulu de sub intrebare, si apoi să me punu să aretu că si de ce lu-respingemu; ér greutatea consiste in acea imprejurare, că pre candu de o parte avemu să censurăm si să aducemu judecata asupra meritelor unui barbatu, pe care ca omu l'am stimatu multu si ale carui virtuți cetatienesci le recunoscemu cu totii: pe atunci de alta parte detorinti'a de reprezentante alu poporului mi-impune imperios ca in censurare si aducerea judecătii să nu ascultu de ceea ce mi-spune anim'a, ci ca legiuitoriu să urmu ceea ce mi-poruncesce mîntea sanetósă.

Unu casu casi cestu de facia nu mai affi in tota istoria parlamentelor. E si mare lucru, candu corpulu legiuitoriu alu unei tiere vine să legiferedie meritele unui fiiu alu ei! Tocmai de aceea — fiindu acést'a cea mai mare distinctiune ce pôte s'o dee o tierra fiiloru sei — trebue să fimu precauti la distribuirea ei si numai atunci să se votedie cui-va, candu nu subversa deosebire de pareri cu privire la meritele respectivului, de orece in unanimitatea votului se recunosce pretiulu meritelor. Acést'a inse nu se pote asteptá dela contemporanii respectivului, căci ei sunt interesati. De aceea adeveratele merite le pote recunosce numai viitorimea, căci numai ea pote fi jude nepartiale. Inarticularea meritelor asiádara apartiene si este dreptulu viitorimei.

Asiá s'a urmatu pretotindene. Au fost inse casuri de s'au inarticulatu meritele unoru barbati si prin contemporani; dar acelora s'au recunoscutu numai faptele p. e. pentru bravuri militari séu cum fu la palatinulu Iosifu in 48, pentru că a condusu trebele tierei cu neobosintia in decursulu a 50 de ani. Dar merite politice nici odata nu s'au inarticulatu prin contemporani: a fost inse in Anglia la 1806, candu — morindu marele barbatu de statu *Vilhelm Pitt* — se propuse inmortentarea lui pe spelele statului, ér opusetiunea in frunte cu *Carolu Fox* certu respingerea si a acestei propuneri, sub cuventulu că aceea ar fi o pré mare onorare din partea contemporanilor pentru o activitate pe terenulu politicu, asupra carei-a la tota templarea are să judece viitorimea.

La noi credu că s'au datu defunctului *Deák* distinctiuni pré din destulu, fiindu elu — fora contradicere din vr'o parte — dechiaratu de mortu alu tierei si apoi inmortentatu pe spelele statului! Aci trebue să ne oprimu. A intari prin poterea si autoritatea legii, că activitatea politica a lui *Fr. Deák* constituie merite pentru tierra: acést'a ar insemná, că tienut'a opusetiunii este contra intereselor tierei si că numai partit'a guvernamentale luera in interesulu tierei. Ast'a inse nu este iertatu a se decretá prin lege, căci faptele areta că sistem'a inaugurata prin *Deák* la 67 si politica lui de atunci si si pan' astadi urmata de guvernu sunt cele ce au adusu tier'a la prepaste. Dar se pare că guvernu vr'e să decrete contrariulu de la acést'a si anume prin proieptulu de facia: asiá ce-va inse nu e intieptiesce, căci de va fi politic'a lui *Deák* binefacetoria pentru tierra, atunci si fora proieptulu de facia i va recunosce viitorimea meritele lui, ér de se va documentá totu asiá de daunosa casi pana astadi, atunci de buna sema viitorimea ne va judecă aspru si pe noi cei ce am votá astadi merite lui *Deák*.

In urma dara se vede că intieptiunea ni dictedia să ne indestulim cu aceea, că am datu tributulu cuvenitu marelui defunctu pentru virtutile sale cetatienesci si i recunoscemu vuratiuni'a animei si a cugetului; ér activitatea lui politica să lasámu să o judece viitorimea. Dvostra inse nu vreti să ve indestuliti cu

atát'a, firesce căci credeti că prin glorificarea politicea lui *Deák* vi glorificati insasi politic'a Dvostra si affati de potrivita ocaziunea să vi decretati politic'a de uric'a nantuitoria. Daca stá lucrulu asiá: atunci să re intrebámu. — dupa ce dvostra nu ni motivati proieptulu de facia nici prin unu cuventu — că cari merite politice ale lui *Deák* voiti să se inarticule in lege?

(Aci vorbitoriulu espune tota activitatea lui *Deák*, fiindu representante in Dietele dela 1832—36, 39—40, 43 si 47, si areta că tote c'atiunile sale legelatorice le pe atunci s'a stersu dintre cele vii prin insusi partit'a *Deák*-iana, fiindu inca in vietia creatoriulu loru, si anume s'au stersu ca unele netrebnece si s'au inlocuitu prin altele noue; prin urmare din acestu periodu nu resta nimica din activitatea lui *Deák* pentru viitorime, si asiádara pentru activitatea lui din acestu intevalu nu i se potu votá si legiferá merite. Constata inse că din acestu periodu a remasu lui *Deák* detorinti'a de a sustiené, candu a potutu, legile ce s'au adusu pe langa concursulu seu: dar intona, că e pré bine cunoscutu in cátu si-a implenitu elu si acést'a detorintia santa, căci dela primulububuitu de tunuri in 1848 elu s'a retrasu in unu anghuletiu si de acolo n'a mai esitu pan' la dilele mai serine dela 1861!)

Memorandele lui *Deák* de la 1861 au fost cele ce i-a datu numirea de „intieptulu tierei,” căci in acelea elu a aperatu cu barbatia drepturele Ungariei ca tierra nedependinte si autonoma, si acést'a fu caus'a de tier'a i tramise la 65 o maiortate imposante. Dar este sciutu cum a aplicatu densulu principiele din acele memorande la inchiarierea pactului dela 67. Apoi nime dora nu va ascrie de meritu lui *Deák*, că la 61 a scrisu asiá de frumóse si adeverate memorande, dupa ce elu la 67 s'a lapedatu insusi de acele p'actiuni? Astfelu remane, că meritele politice ale lui *Deák* consistu numai in pactulu dela 1867!

Si ore ce sunt acele merite? Prin pactulu dela 67 s'a sacrificatu nedependintia si autonomi'a tierei si acést'a e caus'a principale, că acú suntemu ajunsu la marginea prepastiei!

Apoi ore cari ar fi meritele lui *Deák* de dupa pactulu dela 67? — De atunci s'au templatu fórté mari schimbári in tote institutiunile nostre; ér *Deák* este responsabile pentru tóte, căci de atunci pan' acú n'a potutu fi proieptu de lege ce să nu se fi primitu prin Dieta, daca voia *Deák*, precum de asemenea n'a potu fi proieptu de lege ce să nu-lu fi respinsu Diet'a, daca cerea asiá *Deák*. — S'au adusu mai antaiu legi pentru regularea administrării justitiei, si atunci intre altele s'a despoiatu poporulu de dreptulu de a-si alege judecatorii; dar tote legile pe acestu terenu s'au doveditu de rele si astadi cu totii recunoscemu că tröbue derese si mai tote se si afla in procesulu de schimbare. Pe acestu terenu nu a ren.asu deci nemicu din activitatea lui *Deák* dela 67 incoce ce ar poté să i se ascrie de meritu pentru viitorime. — De asemenea s'au facutu multe schimbári in administratiune, unde inca mai tote productele legelatorice sunt in contradicere cu principiele ce profesá *Deák* mai nainte! Dintre acestea inse mare parte inca s'au documentatu de rele si trecura in procesulu de schimbare; ér ceea ce a mai remasu este: legea electorale ce despoia $\frac{3}{4}$ partii de cetatieni de dreptulu electorale, pocitulu de virilismu si legile de urcarea dáriloru si de incassarea acestora cu asprime draconica. Acestea inse dóra nu i se vor ascrie de merite?!

E superfluu a mai amentí aci áltele si a mai spune si tristele istorie cu cáile ferate si mai altele; insemnu deci numai peste totu, că din activitatea lui *Deák* din acést'a perioda n'a remasu pe nici unu terenu vr'o creatiune a sa ce ar fi să aduca benefaceri asupra tierei si prin urmare să fie calificate de a i se ascrie de merite.

Dar totusi a remasu ce-va si din activitatea lui dela 67 incoce, ceea ce lasu inse se judecati, daca e meritu ori altu-ceva. Au remasu ca fapte: 1300 mil. detorie, dupa care platim la anu ca camete 70 mill; 16 mill. ca subventiuni anuali pentru drumurile ferate, 33 mill. urcare de dári directe dela 1868 in coce; unu deficitu — dupa parca mea — de 20—25 mill; cu unu cuventu: a remasu seracirea tierei peste totu, lips'a de bani, ruina-rea creditului, pemnorarea bunurilor statului, creditulu perdutu in strainetate!!

Acestea numai ni-au remasu dupa activitatea lui *Deák* dela 67 incoce; si pentru tóte acestea este responsabile elu, căci *Deák* a fost de atunci si pan' acú domnulu ne-restrinsu alu situatiunii, facendu-se totu ceea ce voia elu.

Astu-feliu standu lucrulu nu credu să se póta recunosce in unanimitate merite celui ce a creatu tote acestea si inca tocmai pentru activitatea lui cea mai essentiale dela 67 incoce; ér recunoscerea de merite numai atunci ar avé pretiu, daca s'ar face in unanimitate.

In unanimitate inse nu se pôte, candu cu totii sentim că prin sistem'a cea creata la 67 prin *Deák* si prin peccatele regimelor urmate de atunci pana astadi si sustienute totu de a un'a de *Deák* — am ajunsu mai la marginea peririi, de acuma cu totii ceremu schimbarea acelei sistime ca stricatiöse si insusi *MSa* ni spuse in mesagiulu de tron, că astadi ne affámu facia cu periculu de a ni perde chiar si essistintia de statu, cari pericle firesce că tote avemu de a le multumí sistemei dela 67, create prin *Fr. Deák*!

In urmarea tuturoru acestora dara nu e potrivit si nu e intieptiesce a ne pune noi să legiferámu meritele politice ale lui *Deák*, ci — lasandu-lu să se odichnesca in pace, casi organele prin cari a creatu elu acést'a sistima cari organe au fost partit'a *deák*-iana si clubulu *deák*-ianu si cari inca s'au petrecutu dintre cei vii inca pe candu traia autoriulu loru — să ne indestulim noi a recunosce aci virtutile cetatienesci ale lui *Franciscu Deák* prin primirea reportului ce ni presentá comisiunea ce o in-sarcinaramu cu arangiarea inmortentării lui, ér apretierea meritelor lui *Franciscu Deák* să o concredemu judelui competente, viitorimei!

In acestu intielesu a si presentatu *E. Simonyi*, in numele opusetiunii din stang'a, unu proieptu de resolutiune, dar acél'a fu respinsu de majoritatea guvernamentale! —

Salisce, fauru n. 1876.

Permiteti-mi, dele redactore, să comunicu publiculu romanu ceva si de prin partile nostre.

Scirea ce voiu să impartesiescu nu e imbucurátoria, căci scirile imbucurátorie in acestu timpu criticu sunt mai rare de cátu corbulu albu.

In partile Saliscei, marginasie spre sudu cu Romania libera, apröpe cu doue decenie inapoi erá locuitorimea — in urm'a economiei cu vite, rentabili inca pe atunci — in o stare bunicica materiale, si de aceea nu aveai de a te pré mirá daca ici colea vedeai spesandu-se bani si pe lucruri ce nu pré aduceau folöse nici materiali, nici intelectualt, ci mai multu serviau spre sustienerea si nutritiea bigotismului. Caus'a erá, că pre atunci mai nu aveamu ómeni luminati si mai de feliu de cei devotati viitoriului romanescu, ba si cei ce erau in catu-va, inca nu se interessau din destulu de sórtea poporatiunei, ori că interessandu-se, nu erau ascultati.

Daca in acele timpuri — pe candu printre oierii nostri circulau pôte mai multi galbeni de cátu adi florini, — s'ar fi pusu la anumite ocaziuni câte ceva de laturi pentru atare scopu nationale: noi astadi amu avé mai multe fonduri de cátu câte avemu si amu stá in tóta privintia mai bine. Ci si aci se potri-vesce proverbulu: Dá-mi, Domne, mîntea romanului din urma; de amu avé noi la inceputu „mîntea nóstra cea din urma:“ atunci de buna

séma ni-ar merge mai bine în tóte lucrurile. Dar ce a fostu, a trecut, si din acelu trecut — pe langa suveniru amare — de ni-ar fi ramasu baremu unu picutiú de invetiatura.

Cunoscuta e dicál'a: „ce dai nu mai ai:“ ea ar trebui deci sè invetie pe poporulu nostru, de a se feri sè fie totu asiá de darnicu si unde nu trebuie, cáci nu e bine a invetiá pe strainu sè se pré increda în darnici'a nóstra, de ora ce pe asta cale vom ajunge cu anim'a nóstra cea buna chiar la sépa de lemnu. Ast'a o dovedesce urmatoriulu casu concretu.

De cátu-va tempu petrece prin pártile nóstre unu „calugaru“, — venitu dela o monastire din s. munte Athos, pentru ca sè stringa bani de mila.

E dreptu, cá caritatea e un'a dintre cele mai cardinali virtuti crestinesci; dar si aceea e dreptu, cá abtá se va fi facutu candu-va mai mare abusu cu alta virtute crestinesca casi cu ea, si de asemenea abiá s'au comissu mai mari foradelegi casi sub masc'a ei! Principiele legei crestinesci indémna a nu cautá la neamulu aceluia, carui faci milostenia, cáci intemeiatoriulu legei nóstre ni-a demendatu sè iubimu pre toti ómenii din lume de o potri va; dar candu vedemu cá noi nu capetámu dela nime de ceea ce avemu lipsa, ar fi óre moralu sè mai dámu si cruceiulu din urma totu altora, pre candu copiii nostri ca mane potu remané peritori de fóme? Nu; aceea ar' insemná a iubi pre altulu mai multu de cátu pre tine însu-ti, ceea ce e nenaturalu si chiar contra moralulu crestinescu. Daca pucinii, dar stralucitii nostri intemeiatori de fonduri nátionali, ar fi fostu asiá mari „iubitori de strainii“, fora a se fi grigitu în cátu-va si de sine si ai sei: noi astadi n'am avé nice unu cruceiú avere comuna a nóstra, si vai ar fi de noi, candu amu stá si mai rey, de cátu cum stámu astadi! — La acestea trebuie sè gandimu, candu vedemu si pe calugarulu de sub întrebare adunandu denarii nostri pentru cine scie ce scopuri straine.

Acestu calugaru strainu — densulu se dá de romanu — la adunarea de bani de mila nu se multumesce ca altii cu adunarea de mila în publicu, la usi'a bisericeloru, ci staruesce a-i se lasá bietii crestini pe man'a sa ea între patru ochii sè vorbésca cu ei despre scopulu amblarei sale.

Si intru adevéru m'am informatu, cá densulu posiede destula rutina pentru de a scóte dela omu cu „voia“ aceea ce altucum nu pré dá chiar de „neovia.“ Densulu in decursulu aloru 3 ani, de candu se afla în calatoria, a cutrieratu tiere întrege; numai din Bucovina sè fie storsu preste 3000 fl. — Elu pórtá la sine móste sante de a le S. Maicei Magdalenei (?) si bumbacu udatu în sangele cursu la taiarea capulu S. Ioanu botezatorulu (?) Elu unde nu intimpina primire destulu de afabila din partea vre unui preotu, care póte l'a sentitu cá face abusuri în parochi'a sa, pe unulu ca acela cutéza inca a-lu amenintá cu perderea gratiei de susu (?)

Aci ca unu ce caracteristicu mai notediú, cá amintitulu ieromonachu posiede charthie recomandatórie dela mai multi archierei si distinsi prelati ai bisericei romane! Si dupa tóte acestea mi se pune întrebarea: Óre noi n'avemu destule lipse ce ar meritá recomandatuni mai inalte? Óre sumele cele mari de bani ce pe acésta cale s'au culesu si espedatu preste granitia nu aru fi potutu aflá depositu bunu si pentru intemeierea si resp. multirea ataroru fonduri nátionali?

Credú cá ar fi timpulu sè incetedie odata vagabundismulu calugariloru ce nu tienu la deobligamentulu „seraciei, de buna voia,“ ci traiescu în lussu si chiar desfrenári; ar trebui sè incetedie odata traficulu cu cele sante, care pe cei slabi de angeru ii seduce, si prin care abusu lumea neculta se despoia ma de totu ce are, ér cea culta trebuie sè se scandalisédie!!

Prin aceste descoperitii credú, cá voin atrage atentiunea celoru competenti asupra acestiu reu, si ei nu vor întârdiá a-lu delaturá.

Unu Margineanu.

L. Aradu, fauru 1876.

Legea nóstra autonómica e folosita numai cu numele, de óra-ce la noi si de inteligenti e pipaita casi calea de orbu; vreu a dice cá sinodele nóstre peste totu sunt ele óre numai de aceea, ca respectivii representanti ai nostri sè iée în ele numai la decisiuni pe papiru si apoi sè-si incassiedie diurnele, si óre nu ar trebui ca decisiunile ce aducu sè fie si validi si sè se puna în prassa?

Anume vreu sè intonu aci unu casu, lasandu altele pentru alta data si mai alesu altora mai competenti.

E sciutu cá s'au adusu otariri, ca la primirea în teologia sè se dee preferintia celoru cu calificatiuni formali mai bune, si firesce cá apoi acelor'a li s'a pusu în vedere si naintare la posturile cele mai bune. Pan' aci tóte-su bune; dar în fapta decisiunile se desconsidera. Nunumai cá sè primescu multi cu calificatiuni pré nedestulitorie, dar apoi chiar din cei ce au fost primiti în teologia prelanga calificatiunea de optu clássi gimnasiali si au absolvitu teologi'a cu succese bune — vai ce multi nu se potu bucurá de statuni din cele mai de frunte! Si tóte acestea se facu numai pentru deosebite consideratiuni ce nu ar trebui nici o data sè se puna în cumpena, candu e vorba sè se indiestredie parochiele cu pastorii sufletesci, cáci mai alesu prin preoti apti si devotati causei romane vom poté sè ajungemu ca carturarii poporulu sè pota impintená poporulu la fapte intru interesulu romanismulu. Apoi eu credú cá atari trebuie sè fie multu mai tare cei mai luminati, de cátu cei mai pucini. Dar dorere, cá fórté multi din cei cu calificatiuni formali pré din destulu, prin deosebite intrige sunt preterati si astu-feliu adusi la starea de a se ocupá cu lucruri ce nu cadu în sfer'a loru, a se lasá de chiamarea preotiesca si a-si castigá panea de tóte dilele pe alta cale!

Acésta trista sorte ajunge mai alesu pe cei ce se dedica preotiei de prin tienutulu Aradulu, cáci aci sunt mai toti candidatii la peotia cu calificatiuni de 8 clássi gimnasiali. De aceea credú cá ar fi tempulu sè se cerce a se delaturá acestu reu, cáci mane-poimane vom ajunge sè nu mai vré nici unu teneru cu calificatiuni superiori a se aplecá la preotia. Atragu deci asupra acestui reu atentiunea celoru chiamati.

În urma nu me pré sfiescu a spune verde mai mariloru, cá legea autonómica o folosescu pré dapa placu; — de ti place-place, de nu-ti place, placá canta mai departe.

Far' nu asiá ar trebui, cáci pe asta cale nu o vom duce departe; cei din fruntea trebeloru nóstre credú cá sunt chiamati sè tiena în santienia legea ce o avemu si decisiunile ce se aducu, cáci numai asiá vor poté atrage animele poporulu, dupa ce va vedé acest'a cá si cei mai mari tienu legile. De aceea ar trebui p. e. sè grigesca ca tenerii ce absolvu teologi'a cu testimonie de calificatiune pentru parochie de frunte, sè si capete atari parochie, ér nu sè se implfnesca atari prin altii mai medicerii, firesce Ddieu mai scie din ce consideratiuni. A fostu destulu totu asiá; ar trebui si credú cá se va cercá sè incete de acú nainte acestu reu. Dée Ddieu sè fie!

Varietati.

* (Deputatiunea comitetulu balulu romanu din Viena,) constatatória din domii: Dr. Neagoe, presiedintele comitet. N. Fagarasianu, presiedintele soc. acad. „Romania-

Juna“ si Dr. Stichi, a fost primita astadi, 14 fauru a. e. iu audientia la MSA imperatulu Franciscu Iosifu, pentru a-i face invitarea la numitulu balu. — Majestatea sa primi deputatiunea pré gratiosu, se interesá de numerulu studentiloru romani din Viena, în fine multumindu pentru invitare, au promisú în casu de possibilitate a onorá balulu cu nalt'a presentia. — dr. s.

** (Concertu declamatoriu-musicale,) impreunatu cu saltu si cu joculu istoricu-romanu „Calusierulu“ în costumu nationale, va arangia „Julia,“ societatea literaria a junimei romane dela universitatea din Clusiu, si anume la 27 faurariu n. a. e. în sal'a redutulu de acolo. Venitulu curatu este destinatu societatii întreprindietórie; contribuirile marinimose sunt a se adresá presiedintelui societatii, dlui prof. dr. Gregoriu Silasi, carele le va chitá pe calea publicitatii. —

[*] (Jei ce au primitu cole de prenumeratiune la „Jidovulu Talmudistu“) sunt rogati a le retransmete sub sigilu, pentru cá s'a templatu de cole — cu subscrieri proprie a dloru prenumeranti si retransmete la adres'a nostra fora a fi sigilate în cuverte — au fost desfacute prin mane straine si apoi fora seirea nostra s'au retransmesu dloru coleptanti pre langa clausul'a, cá „noi, traducetorii, nu voinu a le primi,“ ceea ce este neadeveratu. Pentru a impedecá atari abusuri, rogámu deci pre dnii colectanti sè ni retransmeta de aci nainte tóte colele cu prenumeranti totu în cuverte sigilate. — Traducetorii.

** (Insciintiare.) În siedinti'a societatii „Petru Maioru“ de mane, domineca la 20 Fauru n. la 4 óre d. a. membrulu G. Ocasiu, ascultatoriu de filosofia, va prelege: „Despre rescol'a din 1821, alui Ipsilanti în Grecia.“ În siedinti'a din domineca trecuta dlu Victore Babesiu, medicinistu, a prelesu unu studiu alu seu: „despre relatiunile creierulu la dezvoltarea omulu.“ — Siedintiele suntu publice.

Publicatiuni tacsabili.

CONCURSE:

Pentru postulu invetiatorescu din Temesesci I în comitatulu Aradului, se deschide concursu pana la 1/13 Martiu, a. c. candu vá fi si alegerea.

Emolumintele sunt: 100 fl; 10 meti de grâu, 10 meti de cucurudiu, 10 orgii de lemne, 10 centinari de fenu si gradina.

Doritorii de a ocupá acestu postu, au sè tramita recursele, instruite conformu §-lui 13 din statutulu organicu, — dlui inspectoru scolare Vasiliu Belesiu în Tótvárad per Soborsin. Temesesci, 1/12 Februaru 1876.

1—3 Comitétulu parochialu,

Cu scirea inspect. cerc. de scóle:

Vasiliu Belesiu, m. p.

Pentru ocuparea vacantei parochie gr. or. din Chisiu-Orosinu, protoporiatulu Banat-Comlosiu, se escrie concursu pana în 22 Fauru st. v. a. e. în care di va fi si alegerea.

Emolumentele sunt: dela fondulu diecesanu generale 120 fl; dela comun'a bisericésca — de 203 suflete — 20 fl; 25 Hl. de grâu curatu, 10 M. de paie; cartiru liberu din 2 chilfi si un'a pentru invetiamentu, cu gradina intravilana de 44 ar; si stol'a usuata.

Doritorii d'a ocupá acésta parochia binevoiesca a tramite recursulu la oficiulu protopopescu în Banat-Komlós pana la 21 fauru.

2—3 Din incredintiarea comunei:

V. Sierbanu, m. p.

protopopu.